

Път

Беше топъл следобед. Люляковият храст се полюшваше, разливайки пролетни ухания. Под храста, върху овехтяла постеля, лежеше 12-годишно момиче. Русите му коси лепнеха от пот по челото. Бледина изпиваше лицето му. Очите му бяха затворени. Дишаше едва-едва.

Свещеникът бавно се приближи. Седна на земята до постелята. Загледа се в момичето. И то изведнъж отвори очи. Очи от помътняло синьо, взиращи се в свещеника. Черната му дреха сепна момичето. Белите коси, бялата брада и тихия му поглед го поуспокоиха.

– Значи вече умирам – прошепна момичето.

– Не говори така, дете. – Гласът на свещеника също беше успокояващ.

– Викнали са те, защото умирам – настоя момичето.

Свещеникът въздъхна. Помълча малко и попита:

– Боли ли те?

– Не... Не ме боли... нищо. Само дето... нямам сили и... трудно дишам. – Опитва се да поеме дълбоко дъх, но не можа. – Какво се прави... преди да... умре някой?

Свещеникът извърна поглед настрана. После пак се обърна към момичето. Каза:

– Ще ти разкажа история.

– История? – Недоловима живинка премина върху лицето на момичето. После помръкна. – За погребение?

– Не. – Свещеникът леко се усмихна. – Просто история. Не бързай да умираш, ако искаш да я чуеш.

Безкръвните устни на момичето се раздвижиха в опит за усмивка. В очите му проблесна детинско очакване.

– Пътували някога през равнината свещеник, майка с дете, градоначалник и крадец – започна свещеникът.

– Заедно? – повдигна високите си вежди момичето. – Как тъй... те... заедно?

– Защото били болни. Били... прокажени.

Вървяха един след друг. Всички в черно. Дори главите и лицата им бяха забрадени в черно. Само очите им се виждаха.

Първи крачеше старият свещеник. Сините му очи се вглеждаха в синевата на небето, сякаш търсеха да видят Някого там.

Следваше го градоначалникът. Беше 40-годишен, силен мъж. Още се усещаше в стъпките му изгубената власт. Очите му – кафяви, присвити от гняв – се взираха надолу към прашната земя.

Трета беше жената. Крачеше неуверено и морно. Върху младите ѝ ръце тежеше увитото в черен плат телце на детето ѝ. Зелените ѝ очи кипяха от мъка. И от негодувание.

Последен куцукаше крадецът. На възраст беше горе-долу колкото жената – към 20-те. Но осакатяващите му нозе го караха да пристъпва като старец. А очите му – пъстри, живи – пазеха младостта, оглеждайки света с насмешка.

По едно време жената закрачи припряно, изпревари другите, изравни се със свещеника. Загледа го настойчиво и попита с потъмнял от сълзи глас:

– Защо, отче? Защо ние?

Свещеникът въздъхна. Беше го питала вече няколко пъти. И той ѝ беше отговарял няколко пъти. Че нито той, нито тя са по-добри от другите. Че страданието пречиства човека. Че... Но тези отговори не дадоха покой на младата жена.

– Защо, отче? – повтори тя. – На кого сторихме зло? Трепахме се по нивите с мъжа ми за едното парче хляб. Не сме крали, не сме мамили. Защо бях прокълнатата? Ами детето? – Гласът ѝ се задави. – На две години е, то на кого е сторило зло, че... – Викна през сълзи, сякаш искаше цялото небе и земя да я чуят: – Защо, Боже, защо???

Душата на свещеника се сгърчи. Беше прозрял отдавна, че човек може да извърви и най-трънливия път, ако знае защо. И тъкмо той, свещеникът, трябваше да отговоря на човешкото „защо“. Но не знаеше отговора. Попита жената, без да я поглежда:

– Ти в какъв свят живеем, знаеш ли?

– В мръсен свят! В прокълнат свят! – измърмори гневно жената.

– Като е такъв светът, защо се чудиш? Какво искаш, добро за добрите? Тогава щяхме да сме в рая. Или зло за злите? Тогава щяхме да сме в ада. Защото и в ада, и в рая има справедливост. Но тука няма. – Насили се да я погледне в разплаканите очи. – Все още не сме в рая или ада. Затова нито добрите получават само добро, нито злите само зло. Живеем в свят на хаос. Не се случва на хората според делата.

Жената клюмна. Бавно изостана назад.

„Не беше това отговорът, който трябваше да изрека, Господи – мислено се помоли свещеникът. – Дай мъдрост на неразумния си раб да утеша безутешните!“

Продължиха да вървят бавно, един зад друг. Около тях се люлееха зелени морета от неузрели жита. Над тях слънцето плуваше в океан от синева. А те, като малки тресчици на сред вълните на съмнението, се мъчеха да удържат своята посока – на юг. По безкрайния пращен път, виещ се между житата и издигащ се по хълмовете към небето.

– Накъде пътували? – попита момичето.

– Към изцеление – отвърна свещеникът.

– Изцеление... – тъжно повтори момичето. – Къде?

– По онова време в планината живеел отшелник, свят човек. Молитвите му напускали грешната земя, та стигали чак до праведните небеса. И в отговор небесата се привеждали към земята, та наставали чудеса. Изцелявал се всеки човек, за който се молел отшелникът.

– Прокажените... отивали при отшелника?

– При него – кимна свещеникът. – Но пътят бил дълъг. Много дълъг. А болестта изпивала силите им. Започнали да усещат, че никога няма да видят планината. И тогава ги застигнал конник...

Прокажените чуха зад себе си тропот на копита. Спряха и се обърнаха. Към тях яздеше мъж на средна възраст с голобрадо лице и разрошена, тъмна коса. Ленената му риза се белееше, сякаш току-що бе изпрана.

– Добра среща! – поздрави той прокажените.

– Нечисти! – обяви на висок глас свещеникът.

Конникът слезе от седлото. Свещеникът вдигна ръка и викна:

– Махай се! Като нас ли искаш да станеш?

– Няма да стана аз като вас – усмихна се конникът, пристъпвайки към свещеника. – Не ме хваща тая болест.

– Не те хваща? – Свещеникът отстъпи назад. – Полудял ли си? Смъртта ли си търсиш?

– Не – отвърна конникът и се ухили простовато. – Търся да поприказвам, да повървя с някого.

Настана кратко мълчание. Прокажените гледаха сащисани непознатия мъж.

– Ти „прокажен“ знаеш ли какво е? – обади се гърленият глас на градоначалника. – Човек умира, после угнива. Ама ние вече не сме човеци. Защото първо угниваме, после умираме. С такива ли искаш да вървиш?

– Казах ви одева, мен тая болест не ме хваща. – Конникът махна нехайно с ръка. – Не ме мислете вий мене!

Последва отново сковано мълчание. Накрая свещеникът каза:

– Ами... твоя си работа. Да вървим!

Конникът поведе коня си редом със свещеника. Повървяха доста, преди ездачът да попита:

– Накъде сте тръгнали?

– При отшелника в планината – подвижна отзад крадецът – че да ни излекува.

– Отшелникът не лекува – поправи го свещеникът. – Бог лекува.

– Значи отивате... при Бога. – Конникът се почеса умислено по тила. – Че Той, Бог, не е ли навсякъде? Защо ще биете път до планината?

– Щото... – На свещеника му се стори, че пак ще сбърка с отговора. Реши да не казва нищо.

Отново помълчаха и свещеникът на свой ред попита:

– Ти кой си и накъде си тръгнал?

– Скиталец съм аз. Бродя из широкия свят. Гледам два пъти на едно място да не преспивам и два пъти по един и същ път да не минавам. Спирам, колкото да си изкарам хляба. И пак тръгвам.

– Без дом, без семейство? Защо?

– А защо да стоя цял живот на едно място, да виждам едни и същи хора, да вървя по едни и същи пътища? – Скиталецът протегна ръце настрани, сякаш искаше да посочи към целия свят. – Бог е направил земята широка. А каквото Бог е направил, добре е човек да го разгледа... доколкото може.

„Земята е направена да се трудим на нея, не да скитосваме – помисли си свещеникът. – Хората са навсякъде едни и същи. А пътищата... изглеждат, че са много, че водят на различни места. Но не е тъй. Един път има в тоя свят и две посоки – по-близо при Бога и по-далеч от Бога. На човека не е дадено да избере пътя, а само посоката.“ Така размишляваше свещеникът, но нищо не каза. Научил се бе от живота, че в споровете се ражда

кавгата, а не истината.

– Е, как си изкарваш хляба, като не се застояваш на едно място? – избоботи градоначалникът.

– Ами... както дойде. – Засмя се скиталецът. – Да речем, ей така... – Спря за малко, огледа прокажените. – Като ви гледам как се влачите, до планината едва ли ще стигнете. Ще изкапете по пътя. Но който си плати – скиталецът потупа коня си – няма да върви пеш.

След кратко мълчание се чу възмутеният глас на жената:

– Ти от прокажени пари ли си тръгнал да печелиш?

Скиталецът вдигна невинно рамене.

– И аз от нещо трябва да живея. Пък и насила не ви карам. Ходете си пеш, като не щете. – Отново подкара коня си. – Ако някой размисли, дава парата и се качва на седлото.

– Долен човек! – изпъшка момичето.

– Не бързай да съдиш, дете! – благо рече свещеникът. – Всеки е прояден от греха – един повече, друг по-малко. Праведен няма ни един.

Момичето нямаше сили да възрази. Изшепна:

– По-нататък... какво станало?

Преспаха под открито небе. Първи се събуди скиталецът. Погледна към останалите. Видя ги като купчинки черни дрипи в утринния сумрак. Стана и тихо ги доближи. Взя се във всекиго. После се оттегли с тежка въздишка. И сякаш тази въздишка ги събуди. Черните дрипи се раздвижиха, добиха окаяните си човешки форми.

Накъсаха класове неузряло жито и с него залъгаха глада си. После отново запълниха мълчаливо на юг. Пътят отново се просна пред тях – сив, лъкатушещ и безкраен. Най-отпред вървяха свещеникът и скиталецът. Най-отзад се клатеха жената с детето и крадецът.

По едно време скиталецът склони глава към ухото на све-

щеника и прошепна:

– Тя... – посочи с глава назад – ...носи го това дете, ама... то... – не довърши.

– Знам. – Очите на свещеника скръбно се присвиха. – Детето е мъртво... втори ден вече... – Поклати глава. – Какво пък... между него и нас голяма разлика няма. Всички се разлагаме, всички воним.

– Трябва да сториш нещо.

Свещеникът изпълшка.

– Ако погребем детето, майката ще рухне.

– Така няма ли да рухне. С тоя труп, дето го носи, до вечерта няма да изкара. Тя вече себе си не може да носи...

Свещеникът погледна накриво към скиталеца.

– Като ти е жал за нея, качи я на седлото.

– А, не! – отрязва твърдо скиталецът, без да шепне повече. – Никой няма да се качи на коня ми, без да си плати.

Крадецът го чу. Провикна се изотзад:

– Медници имам, към половин сребърник правят. Докъде ще стигнат?

– До пладне – отвърна скиталецът, без да се обръща. – За половин сребърник – половин ден езда.

– Ами... вземай ги!

Скиталецът се обърна. Крадецът бе спрял. Олюляваше се така, сякаш краката му всеки миг щяха да се подгънат. Протегнатата му ръка с монетите трепереше.

Скиталецът поведе коня си към него, взе монетите и кимна към седлото.

– Качвай се!

– Аз... не за мене. – Крадецът опита да се засмее. – За майката... с детето.

Усети, че повече не може да остане прав. Понечи да седне край пътя и падна тежко. Този път успя да се засмее. Каза:

– Вие вървете. Аз... ще поостана тука... малко. – В гласа му се промъкна насмешка. – Ще ви настигна... някъде... някога.

– Ами... изцелението? – попита скиталецът.

– А, то... изцелението... без него ще карам. Че тая болест ми е късмет.

– Късмет? – Скиталецът наклони глава в почуда. – Проклятието го наричат хората.

– За мене си беше късмет. – Отново се засмя. – Преди три години ме хванаха да крада овце от манастирските стада. Дадоха ме на стражите. Те ме оковаха и... хайде при съдника. Той пък рече да ми отрежат ръцете. И тъй щяха да сторят. Ама като ми запретнаха ръкавите, един от стражите викна: „Не го пипайте! Проказа!“ И уплашено посочи към лявата ми ръка. Знаех аз, че имам два струпея там, малко под лакътя. Не знаех, че... – Млъкна за малко. – Та, тъй де, отказах се. Не ми ги отрязаха. – Крадецът размаха ръце. Ръце с останки от пръсти. – Затуй ми е късмет тая болест.

Свещеникът се приближи. Седна до крадеца. Изпъшка:

– И аз ще поостана.

Всички го изгледаха с изненада.

– И ти ли... се отказваш? – попита скиталецът.

Свещеникът се загледа надалеч, някъде натат, където зелените ниви докосваха белите облаци. Каза:

– Като разбрах, че съм прокажен, изкачих се на една висока скала. Искях да се хвърля долу и да свърша. Но тогава ми се яви ангел.

– Ангел? – Подигравателно съмнение изпълваше гласа на градоначалника.

– Ангел – потвърди свещеникът. – Не можеш да го сбъркаш, като го видиш. Същество, изваяно от прелест. С одежди от светлина. – Очите на свещеника се озариха така, като че ли гледаше отново блясъка на ангела. – Каза ми: „И прокажените имат нужда от пастир. Бог избра тебе да им бъдеш пастир“. – Бавно зарови пръсти в дрехата си, извади няколко медника и ги подаде скиталеца. – Повече нямам. Вземи! За жената... и детето. Заведи ги... при изцелението.

Скиталецът взе медниците, стисна ги в юмрук и попита:

– Ами ти?

– Аз съм пастирът на прокажените. Ако се изцеля, няма да съм един от тях. И няма да им бъда пастир.

Всички се умълчаха. Загледаха се един друг. В погледите им заблестя влага от раздялата.

Скиталецът пристъпи към крадеца и свещеника, приведе се, положи ръце на раменете им и рече:

– Бог с вас!

– Ако пипаш все така прокажени, скоро и ти ще си със нас – засмя се крадецът. Но в погледа му заблестяха сълзи. Вдигна десница, та да положи длан върху лежащата на рамото муръка, но се спря. Вместо това обърса с ръкав очите си.

Скиталецът бавно се отдръпна. Кимна на жената.

– Качвай се!

Тя опита да се качи. Вдигна крак на стремето. С една ръка притискаше детето към себе си, с другата се държеше за седлото, мъчеше се да се вдигне. Скиталецът я гледаше някак безучастно. Накрая градоначалникът ѝ помогна. И тримата поеха по пътя на юг. Свещеникът и крадецът не снеха поглед от тях, докато далечината не ги погълна.

– Тъжна история! – изплака момичето.

– Да не я разказвам тогава – колебливо рече свещеникът.

– Разказвай! – едва чуто каза момичето.

Свещеникът погали бялата си брада, сякаш се опитваше да си спомни докъде беше стигнал.

– Планината била още далеч. Но през онзи ден доста път изминали. Когато ги застигнал залезът, пренощували. На другия ден продължили. Но майката пак трябвало да върви пеш, носейки на ръце разлагащото се телце. Защото нямала пари да плати за още езда. Скоро силите я напуснали. Дошъл и нейният ред да седне край пътя, за да остане там. Тогава градоначалникът...

– Вземи! – Върху дланта му лъсна жълтица. – Ще стигне за остатъка от пътя, нали?

Скиталецът взе жълтицата от ръката на градоначалника, замислено я потри между пръстите си. Накрая кимна в съгласие.

– Бог да те поживи! – изстена жената. Надигна се с усилие и се заклатушка към коня.

– За мен си платих, не за теб – студено изтътна гласът на градоначалника.

Жената застина на крачка от коня. Безпомощно погледна първо към градоначалника, после към скиталеца. И се отпусна напред пътя. Заплака.

Скиталецът подхвърли жълтицата върху дланта си. Извърна се към градоначалника:

– Защо не платиш за нея? Още един ден само...

– И моите сили са на привършване. – Изръмжа хапливо: – А ти защо не я качиш на седлото без пари? – Пристъпи към коня и се метна на гърба му. – Преди две години... владеех цял град. Голям град, с девет кули! Имах десет хиляди конника. И двеста кораба. Имах палат от мрамор. Имах... – Гласът му затрепера в негодувание. – Болестта ми отне всичко. Прокудиха ме. Останах без нищо. А градът остана без мен. Оттогава той запада. – Погледна през рамо, сякаш щеше да види там, някъде назад, шпиловете на деветте кули. – Градът има нужда от мен. Чака ме. – Извърна решителен поглед към скиталеца. – Трябва да се върна там. Но първо трябва да се изцеля. Трябва!

Скиталецът като че ли не го чуваше. Гледаше към жената, седнала в прахта, притиснала към гърдите си увитото в черно телце. Приблужи се към нея. Тя вдигна очи.

– Бог е навсякъде, защо да ходим до планината? Ти... нали така каза? – Сълзите се смесваха с думите ѝ. – Тука ще Го чакам... да ни излекува. – Погледна към мъртвото си дете. – Двамата ще Го чакаме. – И зариде на висок глас.

Скиталецът погали главата ѝ. После се наведе. Лъхна го

острата миризма на труп. Но не се отдръпна, дори не сбръчи нос. Погали и детето. После, без да бърза, се отдръпна. Хвана поводите на коня и закрачи по пътя на юг.

– Бог навсякъде ли е? – попита немощно момичето. – И тук ли?

Свещеникът убедено кимна.

– Значи ме вижда – продължи момичето. – Знае... Може да прати ангел... с дрехи от светлина.

Свещеникът отново кимна.

– Ще го чакам тогава... ангела. – Успя да се усмихне. – Разказвай ми, докато го чакаме.

– Добре – усмихна се и свещеникът. – Тя, историята, почти свърши.

– Свърши? – разочаровано прошепна момичето.

– След още два дни път скиталецът и градоначалникът достигнали планината, изкачили се до колибата на отшелника.

– И отшелникът... – гласът на момичето се губеше в нарастваща немощ – изцелил прокажения?

– Не – въздъхна свещеникът – не успял.

– Защо? – В едва чутия шепот пролича разочарование.

– Защото... отшелникът... бил погребан ден преди това.

Застанал на планинския склон, градоначалникът се взираше с празен поглед в далечината. Там, в зелената равнина, се виждаше като тънък косъм извървеният път.

Скиталецът стоеше наблизо, разресваше с чесало коня си. Животното пасеше уморено.

– Върни ме при тях! – дрезгаво нареди градоначалникът, все така взирайки се надалеч. – Нека умрем заедно!

– Не можеш да се върнеш при тях – каза скиталецът, продължавайки да разресва коня – защото те вече са здрави, а пък ти... си прокажен.

Градоначалникът се извърна рязко.

– Здрави?

– Здрави – потвърди скиталецът. – Сега свещеникът крачи към храма. Жената се прибира у дома и... вече не носи детето на ръце. – Усмихна се. – Усеца топлата муръчица в дланта си, чува свежото му гласче... А крадецът... още се колебае... по какъв път да поеме. – Остави чесалото и се обърна към градоначалника. – Чудиш се откъде зная? Питаш се дали не съм полудял? Или пък ти се надсмивам? – Поклати глава.

– Прокажените не могат да се изцелят – изхриптя отчаяно градоначалникът.

– Не могат – съгласи се скиталецът. – Но аз ги... докоснах.

И като изрече това, дрехите на скиталеца се измениха, заблестяха, превърнаха се в светлина.

– Ангел! – промълви въодушевено момичето. После очите му се присвиха в съмнение. – Тази история... истинска ли е? Или е притча?

– Истинска е – кимна свещеникът. – Това го знам със сигурност. Защото... аз съм част от историята.

Момичето надигна глава. Лицето му се оживи. Възторженият му глас прозвуча почти като на здрав човек:

– Ти си прокаженият свещеник! Изцеленият!!!

– Не, дете! – усмихна се свещеникът. Бащински погали лицето на момичето. – Аз съм скиталецът.